

Nr 272.

Av herr **Eriksson** i Grängesberg, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 101, angående viss garanti åt de svenska sockerfabriksaktiebolagen.

I proposition nr 101 vid innevarande års riksdag föreslår Kungl. Maj:t, att staten, under förutsättning av att svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbinda sig att till betodlarna betala en viss ersättning för 1921 års betskörd, skall ikläda sig garanti för bemälda bolags kostnader för inköp och förädling av nämnda skörd, i den mån dessa icke täckas av härför av vederbörande bolag på förhand mot redovisningsskyldighet uppburna medel och av medel, som inflyta vid det framställda sockrets försäljning. För att med hänsyn till sockerpriset på världsmarknaden göra det möjligt för staten att bära de ekonomiska konsekvenserna av denna garanti föreslås dessutom i prop. 102 en förordning om importmonopol för och högsta pris å socker att gälla till den 31 okt. 1922.

I något skiftande former har staten ända sedan 1917 iklätt sig en liknande garanti, som den Kungl. Maj:t nu på nytt föreslår riksdagen att besluta, varigenom de svenska sockerbetsodlarna tillförsäkrats ett visst pris för betorna. Anordningen har hittills varit motiverad av nödvändigheten att under den tid, då vårt land tack vare världskriget varit avspärrat från den övriga världen, stimulera till en sockerproduktion tillräcklig för landets behov. Detta skäl föreligger icke mera. Samfärdseln har återupptagits de olika länderna och världsdelarna emellan. Här i landet har den ena av kristidens regleringar efter den andra försvunnit. Och kvar är nu knappast mera än sockergarantin med därav föranledda maximigräns och importmonopol.

Som stöd för framställningarna till årets riksdag har därför icke kunnat anföras ovan omnämnda skäl. I stället anføres, att den utländska sockermarknaden icke är tillräckligt stabiliserad, för att situationen under kommande konsumtionsår skall kunna bedömas. Detta skäl torde icke

vara bärande. Med hänsyn till den nedsatta köpkraften hos åtskilliga av Europas folk lärer någon svårighet för oss knappast kunna förväntas att från utlandet få fyllt den del av vårt sockerbehov som på grund av en eventuellt nedsatt sockerproduktion icke kommer att framställas inom landet. Ett annat skäl skulle vara, att en ökad sockerimport komme att försvåra våra valutaförhållanden. En sådan farhåga synes dock ganska ogrundad i en tid med ständigt fallande varupriser och alltså stigande penningvärde. Slutligen anses det, att vår sockerbetsodling och vår sockerindustri äro av den betydelse för landet, att de böra skyddas under de för dem nu rådande dåliga konjunkturerna. Häremot må anföras, att det väl ändå icke från något håll kan sättas i fråga, att en näring i en tid med fallande priser skall skyddas så, att dess produkter icke i någon nämnvärd grad drabbas av prisfallet, och det är ju detta som härvidlag avses. Ett sådant skydd medför icke att näringen vidmakthålles under samma ekonomiska villkor som övriga näringsgrenar utan erhåller bättre.

Då sålunda knappast några verkligt bärande skäl föreligga för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, låge det närmast till hands att genom avslag å propositionen övergå till en fri prisbildning å såväl socker som sockerbeter, varigenom uppnåddes att en av de sista kristidsregleringarna fölle bort. Men med anledning därav, att sockerbetsodlingen genom de föregående årens riksdagsbeslut reglerats genom artificiella medel skulle måhända följderna av en sådan hastig och oförberedd övergång till fri prisbildning medföra allt för stora rubbningar i särskilt vissa landsändars ekonomiska förhållanden. På grund därav bör en övergångstid fastställas, under vilken vederbörande må kunna göra sig beredda. Lämpligt vore därför, att riksdagen formligen uttalade att 1921 års skörd är den sista, för vilken staten garanterar pris.

Att stanna vid ett sådant uttalande och för övrigt bifalla Kungl. Maj:ts förslag bör emellertid icke ske. De garanterade betpriserna avse ju att helt täcka de beräknade framställningskostnaderna. Men då det väl kan anses nödvändigt, att det pågående prisfallet drabbar jämnt och att icke vissa varor genom skyddsåtgärder helt uteslutas därifrån, bör givetvis det garanterade priset icke sättas så högt, att lämpligt prisfall förhindras. Detta så mycket mera som ett nominellt lägre pris, erhållet i framtiden, ingalunda behöver betyda, att odlaren gjort en verklig förlust på de högre produktionskostnaderna, beräknade efter de nutida utläggerna för produktens framställande. Det högre penningvärdet lämnar ju kompensation härför. Dessutom torde det genom sakkunnigas kalkyler erhållna produktionspriset ingalunda vara tillförlitligt, och allt talar för att det är för högt. Som en oegentlighet måste även betecknas, att

erlagda skatter medtagas i en produktionskostnads kalkyl. Ehuru de gjorda beräkningarna sålunda icke kunna erkännas som exakta, torde man i betraktande av frågans brådslande natur nödgas begagna den som utgångspunkt för fastställande av garantiens storlek. Genomsnittskostnaden beräknas av de sakkunniga till 6,84 kr. pr deciton betor om 16 % sockerhalt. Emellertid föreslås ett garantipris av 7,25 kr., motiverat därmed, att på viss sämre jord produktionskostnaden ställer sig högre. Med de nuvarande förhållandena på den internationella sockermarknaden kan det väl dock knappast anses nödvändigt att uppmuntra till sockerbetsodling på härför olämplig mark. Det rimligaste torde därför vara att utgå från ett beräknat produktionskostnadspris av 6,84 kr. För att i någon mån få sockret att följa med i det allmänna prisfallet bör detta pris minskas med en krona — en reducering, som måste anses mycket moderat och som ingalunda på långa vägar motsvarar det prisfall vissa andra varor redan undergått. Minskningen utgör icke fullt 15 % av det beräknade produktionskostnadspriset. Avrundat bör därför garantipriset för betor med 16 procent sockerhalt sättas till 5,80 kr. per deciton.

Men icke blott betodlarna böra få bära riskerna av ett prisfall. De båda sockerbolagen måste också lämna sitt bidrag till det allmänna prisfallet. Det kan nämligen ingalunda anses riktigt, att i en tid, då alla människor få se sina inkomster minskade, då andra aktionärer kunna riskera att bli ruinerade, staten garanterar sockerbolagens aktieägare en utdelning av 6 % på aktiekapitalet. Därför kan det icke anses obilligt, att även dessa i viss grad få medverka till ett något lägre pris på vårt allt för dyra socker, och böra de för nästa år kunna låta sig nöja med en utdelning av 5 %. På grund därav torde det vara lämpligt, att riksdagen bifaller prop. 102 med det uttryckliga villkoret, att högsta pris på socker fastställs under förutsättning av en sådan utdelning. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att överenskomma med vederbörande bolag om en sådan förändring av villkoren.

Med stöd av det anförda hemställas,

1:o) att riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 101 angående viss garanti åt de svenska sockerfabriksaktiebolagen med den ändringen, att betpriset vid höstleverans av betor fastställs till 5: 80 kronor per deciton och vid vinterleverans till 6: 30 kronor per deciton, allt vid en sockerhalt av 16 procent;

2:o) att riksdagen måtte uttala, att sådan garanti, som avses i ovannämnda proposition, icke bör ifrågakomma för sockerbeter skördade efter år 1921.

Stockholm den 5 mars 1921.

Bernh. Eriksson.
